

С Т А Н О В И Щ Е

от хон. проф. Стоян Петров Домусчиев, катедра „Рисуване”, НХА

**за Дисертациония труд на тема:
Проблеми на пространството в стенно-монументалната живопис в
България в периода 60-те – 80-те години на XX век**

Докторант: Костадин Йорданов Марков

Дисертационният труд на Костадин Йорданов Марков е в направление 8.2. „Изобразително изкуство” в Националната художествена академия. Осъществява се във Факултета за изящни изкуства, катедра „Стенопис”. Докторантът Марков е завършил същата специалност – насока, в която е и неговата художествено-творческа дейност и реализация. В по-широк аспект на теоретична и дизайнерска сфера в областта на парковия ландшафт Марков чрез конкурс е приет в Лесотехническият университет.

Докторантът е положил необходимите процедури и законови изисквания за настоящата защита.

Темата на дисертационния труд, както отбелязахме в началото, е в период който е наситен с голяма динамика и разнообразие в развитието на стенно-монументалната живопис. Исторически периодът 60-те – 80-те години на XX век не е голям, но в настоящия теоретичен труд е положен огромен труд за проучване на библиографските източници по темата, при това в условия, когато авторите са съблюдавали определени идейно-политически, философско-естетически и художествено-стилистически принципи и творчески решения, съобразени със сюжетно-тематичните задания и архитектурната даденост. Това усложнява анализа на произведенията. В подхода си Марков коректно отбелязва гледната си

точка не само от професионално-творческа, но и от художествена позиция по темата на дисертационния труд.

Част от проблемите на изследването на отделни произведения е тяхното местонахождение, физическо състояние (някои повредени или унищожени, или както сграфитото на Атанас Яранов на ул. Раковски срещу „Кристал” – „скрити” от построената сграда на банка. Друга част са разпръснати из цялата страна не само на обществени места, но и в частни сгради.

Теоретичният материал на изследването е в 5 глави, като произведенията са структурирани според периода на създаване, степента на разпознаваемост от зрителя, като стилистика и връзката с архитектурната среда. Приложен е и богат илюстративен материал по периоди на създаване на стенно-монументалните творби, което само по себе си като визуална документация представлява единствен по рода си документ – хроника на изследвания период в посочената област.

В отделните глави и произведения по възприетата от него класификация, Марков подробно и аналитично разглежда професионално-стилистичните, философски, естетически и други проблеми решавани от авторите.

Подробно са разгледани структурата на композициите в контекста на обем, тримерност, плоско-декоративност, линеарен ритъм, перспектива, цветност, материали и фактура.

Вероятно многобройните анализи на стенно-монументалните творби са причина за известни повторения, което в отделните групи би могло да има по-обобщен характер. Приемам това като стремеж на докторанта, притежавайки професионално-теоретичния обем от знания, да бъде изчерпателен по разглежданите проблеми.

В подобен аналитичен план Марков прави заключителна част към цялостното изследване, както и декларация за оригиналните приноси по изследваната тема.

В приложените илюстративни и теоретическо-аналитични материали е направено подробно описание на творбите и тяхното голямо разнообразие в сюжетно-тематично отношение: идейно-политическа, родолюбива, патриотична, възпитателна и т.н. функции.

Марков подробно анализира и всички възможни стенни техники и материали, както и стилистични похвати съобразно архитектурната даденост. Развитието и използването им в изследвания период е възходящо като обогатяване на техниките, материалите и опита от други страни и тенденции.

Авторът подробно анализира и групира по определени общи признаци в отделни етапи стенно-монументалните творби на принцип натурнореалистични, обемни, пространствени, плоскостни, декоративни и абстрактни, фигуративни, силно стилизирани, в които линията и плоскостта на формата създават необходимото въздействие.

При всички случаи архитектурното пространство е в структурата на основата при създаването на творбите, при което проличава добрата теоретична подготовка на докторанта за синтеза творба-архитектура.

В изследвания период авторът като групира в четири групи типовете произведения, подробно отбелязва техните основни специфики, които са класифицирани (макар и в известна степен дискусивно) според степента на разпознаваемост, натурно-реалистични, обективистични и абстрактни в конкретната архитектурна среда. В случая става дума за зададен от инвеститора характер на обекта: училище, детска градина, исторически музей и др., както и обществени сгради.

Творческата атмосфера преди изследвания период (40-те – 50-те години) е засегната предимно с влиянието от Съветското изкуство, както и идеологизирането на държавните и партийни поръчки, които с мащабите си отправят сериозно предизвикателство пред българските художници на стенно-монументалната живопис, скулптурата и архитектурата. Засегната е ролята на Държавната комисия за

монументални изкуства и архитектура, активно работеща в посочения период и явяваща се стожер на провежданата идеологическа политика. Позволявам си да подчертая, че този проблем би могло да бъде по-подробно уточнен, като се отбележи съставът и ролята при приемането на определени композиционни проекти в професионално-творчески аспект.

В огромния библиографски материал по темата, в различни печатни органи, Марков е съумял да сумира цялостен хронологичен ред на реализираните проекти – автори, година на създаване, състояние, местонахождение, което само по себе си е принос в тази област и база за бъдещи изследователи.

Впечатляващ е и илюстративният материал към дисертацията, което на практика представлява антология на стенно-монументалната живопис за периода 60-те – 80-те години и може би най-активния период в развитието на тези изкуства.

Следва да отбележим, че изследваните периоди и резултати са и преди всичко резултат на генерация талантиви художници получили солидна подготовка в ателието на проф. Георги Богданов. Много от тези творци се реализираха не само в изследваната сфера, но и в кавалетната живопис, където внесоха обновяване, съчетавайки елементи от монументалната живопис (синтез, композиция, условност, колорит, абстрактност и др.).

Дисертационният труд на Костадин Йорданов Марков притежава голямото достойнство да изясни аналитично, обстойно, с писмена и илюстративна доказателствена форма темата: „Проблеми на пространството в стенно-монументалната живопис в България в периода 60-те – 80-те години на XX век”. Цялостният резултат се явява с приносен момент в тази област в страната, което в подхода, задълбочения изследователски анализ, систематизация и категоризация е ценна основа за разнопосочни нови приноси в тази област.

Ето защо моето становище за представения дисертационен труд и научните приноси заложен в него, е положително.

Затова си позволявам да предложа на почитаемото Научно жури да гласува положително за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на Константин Йорданов Марков.

05.11.2014 г.

ХОН.ПРОФ. СТОЯН ДОМУСЧИЕВ
Катедра “Рисуване”, НХА